

RIZIKO INFEKČÍ NA CESTÁCH

Celosvětově cestuje přibližně jeden a půl miliardy osob ročně. Nejrizikovější z hlediska infekčních chorob jsou země s nižším hygienickým standardem (JV Asie, STŘ a J Amerika, Afrika, včetně ostrovů). Podle lokality, konkrétního místa a období pobytu, délky a povahy cesty hrozí cestovatelům do těchto zemí některé nemoci, proti kterým se lze účinně bránit očkováním. Kromě očkováním preventabilních onemocnění je třeba dávat si pozor na ostatní, především prvoky a členovci přenášené nemoci (malárie, dengue, chikungunya,...). Nejvíce důvodů k návštěvě lékaře v zahraničí však činí úrazy cestovatelů. U dlouhodobých pobytů do rizikových zemí se doporučuje návštěva specializovaného centra na cestovní medicínu nejméně 3 měsíce před plánovaným odletem. I návštěva lékaře na poslední chvíli je lepší než žádná. Do MOP může zapisovat lékař jakékoli specializace, záznam však musí být v mezinárodním formátu s anglickým formátem razítka. Výjimkou je očkování proti žluté zimnici, kterou výlučně aplikuje a zaznamenává lékař, který má povolení ministerstva zdravotnictví a vlastní kulaté razítko.

POVINNÁ OČKOVÁNÍ

ŽLUTÁ ZIMNICE

Očkování + certifikát (součást Mezinárodního očkovacího průkazu = MOP) – může být vyžadován při vstupu do některých zemí v Jižní Americe a centrální Africe, očkování je třeba aplikovat nejpozději 10 dní před vjezdem do rizikové oblasti.

MENINGOKOKOVÉ MENINGITIDY

Povinné v době konání pouti do Mekky (Saudská Arábie) – termín je pohyblivý podle islámského kalendáře a je vyžadován záznam v MOP.

ZÁKLADNÍ OČKOVÁNÍ

BŘIŠNÍ TYFUS je závažné infekční onemocnění vyskytující se především v méně vyspělých zemích Asie, Afriky, Střední a Jižní Ameriky. Původcem nemoci je bakterie *Salmonella typhi* přežívající ve střevním traktu člověka. Zdrojem nákazy je nemocný člověk nebo bacilonosič, který vylučuje bakterie. Cestou přenosu jsou nejčastěji kontaminované potraviny a voda, dále kontaminované předměty. Ročně onemocní břišním tyfem asi 22 miliónů osob.

HEPATITIDY jsou infekční záněty jater způsobené virovými původci. Hepatitida A bývá označována také jako nemoc špinavých rukou. Jedná se o celosvětově rozšířená onemocnění, riziko nákazy HVA je vyšší v zemích s nízkým hygienickým standardem. Zdrojem nákazy jsou lidé akutně nemocní a bezpříznakoví nosiči. Žloutenky A, E se přenáší především vodou, jídlem, rukama a žloutenky B, C, D se přenáší krví a dalšími tělními tekutinami.

RIZIKO INFEKČÍ NA CESTÁCH

DOPORUČENÁ OČKOVÁNÍ A PREVENCE

dle konkrétní destinace, termínu a délky pobytu, povahy pobytu:

CHOLERA je akutní infekční průjmové onemocnění dlouhodobě sužující lidstvo. Vyskytuje se už jen občasně v některých rozvojových zemích jihovýchodní Asie, Afriky, na Středním východě, v Jižní Americe a zemích bývalého Sovětského svazu. Cholera se šíří velice rychle především v oblastech s nedostatečnou úpravou pitné vody a nefunkční kanalizací.

VZTEKLINA je akutní virové onemocnění centrálního nervového systému, které napadá člověka a zvířata. Onemocnění vzteklinou je pro neočkované osoby vždy smrtelné. Virus vztekliny se přenáší slinami infikovaného zvířete (pokousáním, olízáním). Zdrojem nákazy jsou nejčastěji psi, opice a netopýři, ale i jiní teplokrevní savci. Po pokousání zvířetem a podezření na infikování musí být vždy podán imunoglobulin a aplikována vakcína (= postexpoziční profylaxe) – počet dávek u neočkované osoby je 5, u řádně předem očkované jen 2 dávky.

JAPONSKÁ ENCEFALITIDA je infekční onemocnění, které se objevuje zejména v oblastech JV Asie. Endemické oblasti sahají od Pákistánu až po Tchaj-wan a Japonsko, občas i po tichomořské ostrovy a severní Austrálii, přes 90 % případů je hlášeno z Indie a Číny. Jedná se o zánět mozku, který vyvolávají viry stejné skupiny, jako jsou např. viry klíšťové encefalitidy nebo žluté zimnice. Očkování proti JE není ochranou proti běžné KE.

DĚTSKÁ PŘENOSNÁ OBRNA = polio je vysoce nakažlivé virové onemocnění postihující především děti a mladší dospělé jedince. Virus se přenáší fekálně-orální cestou prostřednictvím kontaminované vody a potravin. Napadá nervový systém a může způsobit ochrnutí (často trvalé) až úmrtí. Od roku 1960, kdy bylo v ČR zavedeno plošné očkování proti poliu, nebyl u nás zaznamenán žádný případ. Infekce se však může vyskytnout jako importovaná nákaza z endemických oblastí: Pákistán, Afgánistán, Nigérie. Při příjezdu do těchto zemí a některých afrických zemí při delších pobytech může být vyžadováno potvrzení o platnosti očkování.

ČERNÝ KAŠEL (= dávivý kašel = pertuse) je vysoce nakažlivé infekční onemocnění. Přenáší se z člověka na člověka vzdušnou cestou. Ročně onemocní 30 – 50 milionů osob. Postiženy bývají osoby různého věku, nejnebezpečnější je onemocnění pro malé děti. Děti jsou očkovány proti černému kašli v rámci pravidelného očkování, ochrana je však dočasná – proto se doporučuje přeočkování i v dospělosti.

RIZIKO INFEKČÍ NA CESTÁCH

ZÁŠKRT je bakteriální infekční onemocnění, které se přenáší kapénkovou cestou. Zdrojem onemocnění jsou nemocní lidé a zdraví bacilonosiči. Záškrt se u nás stejně jako po celém světě vyskytoval ve velkých epidemiích, nyní se vyskytuje především v rozvojových zemích, kde stále způsobuje dětská úmrtí. Povinné očkování dětí je zavedeno od r. 1946.

TETANUS je nebezpečné bakteriální infekční onemocnění. Spóry bakterie *Clostridium tetani* jsou celosvětově rozšířeny v půdě. Lidé se nejčastěji nakazí při poranění, zejména je-li spojeno se zhmožděním, nekrózou tkání nebo zanesením cizích těles. Po zavedení systematického očkování u nás výskyt tetanu významně poklesl na méně než 5 onemocnění za rok. Očkování proti tetanu se provádí každých 10 – 15 let.

SPALNIČKY jsou vysoce nakažlivé virové onemocnění, které do zavedení pravidelného očkování v r. 1969 patřilo k nejzávažnějším dětským nákazám. Spalničky jsou stále ještě v mnohých zemích běžným onemocněním. Vyskytují se na Středním východě, v Pacifiku, v Asii. V některých zemích Evropy se vyskytují lokální epidemie. Zvýšený výskyt je v Rumunsku, Itálii, Belgii, Německu, Francii, Španělsku. Onemocnění se však objevilo i v dalších evropských zemích včetně České republiky.

ZARDĚNKY patří k akutním vysoce nakažlivým virovým onemocněním. Onemocnění se projevuje charakteristickou vyrážkou po celém těle, nebezpečné u neočkovaných těhotných žen (virus může poškodit plod a zanechat závažné trvalé následky – hluchota, šedý zákal, poškození jater a ledvin, mentální retardace). Od roku 1982 jsou součástí plošného očkování.

PŘÍUŠNICE jsou akutní virové onemocnění způsobující bolestivý zánět slinných žláz, provázený jejich zduřením. Zdrojem nákazy je infikovaný člověk, příušnice se šíří kapénkovou formou. Po nemoci si organizmus vytváří dlouhodobou až doživotní imunitu. Trvalým následkem tohoto onemocnění může být ztráta sluchu a u chlapců po pubertě neplodnost. S ohledem na občasný výskyt lokálních epidemií posledních let v ČR (2006, 2012) se doporučuje očkování dospělé populace, která onemocnění neprodělala.

MALÁRIE je jedno z nejzávažnějších infekčních onemocnění, které si ročně vyžádá přes půl milionu lidských životů, především dětí do 5 let. Vyskytuje se v tropické a subtropické Africe, Střední a Jižní Americe a některých částech Asie a Tichomoří. Jde o parazitární onemocnění přenášené samičkou komára rodu *Anopheles*. Možnosti prevence zahrnují používání moskytiér, účinných repelentů, insekticidů a antimalarik. Od roku 2015 je k dispozici vakcína – je určena jen pro děti do 17 měsíců věku žijící v endemických oblastech Afriky. V Evropě není vakcína registrována.